

LLWYD, MORGAN (1619 - 1659), llenor, bardd, cyfrinydd, a diwygiwr

Enw: Morgan Llwyd
Dyddiad geni: 1619
Dyddiad marw: 1659
Rhyw: Gwryw
Galwedigaeth: llenor, bardd, cyfrinydd, a diwygiwr
Maes gweithgaredd: Crefydd; Llenyddiaeth ac Ysgrifennu; Barddoniaeth
Awdur: Evan Lewis Evans

Ganwyd yng Nghynfal, plwyf Maentwrog, Meirionnydd. Ceir ef yn yr ysgol yn Wrecsam yn 1634-5, a threuliodd dymor yn Brampton Bryan, Llanfair Waterdine, Sir Amwythig, lle enwog am ei nodded i ddysg. Cafodd y profiad o 'drôedigaeth' trwy bregethu **Walter Cradoc**, curad eglwys Wrecsam ar y pryd. Dilynodd ef i Ddeau Cymru, gan ymdroi ymhlith y gwyr a sefydlodd yr achos Anghydfurfiol cyntaf yng Nghymru, yn Llanfaches, sir Fynwy. Gwasnaethodd blaid y Senedd yn y ddau Ryfel Cartref, a chafodd syniadau'r Pumed Brenhinwyr grym afael arno. Ymsefydlodd yn Wrecsam yn 1647, a gwnaeth ei gartref ym Mryn-y-ffynnon, gan fwrw'i aden dros 'eglwys gynnul' yn y lle. Dewiswyd ef yn 'Gymeradwywr' ynglyn â Deddf Taenu'r Efengyl yng Nghymru yn 1650, a llafuriodd lawer fel pregethwr teithiol.

Ysgrifennodd swm mawr o brydyddiaeth sy'n cynnwys troi nifer o'r salmau a rhannau o Ganiad Solomon ar gân, a llunio amryw emynau gwreiddiol. Cyhoeddodd nifer o bamffledau a llyfrau, yn Gymraeg ac yn Saesneg, ac yn eu plith y clasur hwnnw, *Llyfr y Tri Aderyn*. Argraffwyd ei weithiau hysbys gan Brifysgol Cymru mewn dwy gyfrol, un yn 1899 a'r llall yn 1908. Erys deunydd cyfrol arall mewn llawysgrifau (yn Ll.G.C.). Bu'n rhagredegydd i'r Crynwyr yng Nghymru, ac y mae'n lladmerydd i'w dysg hyd yn oed yn ei weithiau cynharaf. Hefyd, trosodd o'r Saesneg rai o draethodau Jacob Boehme, y cyfrinydd o'r Almaen, gan ddehongli ei ddaliadau i'r Cymry. Bu â rhan amlwg yn nigwyddiadau gwleidyddol cyfnod y Weriniaeth, a chan gymaint ei gythrudd o weld Cromwell yn derbyn y teitl o 'Arglwydd Amddiffynnydd,' mentrwyd rhoi ei enw ar y brotest honno, *A Word for God*, ond ymwâd yn bendant â'r weithred. Yn 1656 cymeradwyir ef gan y 'Profwyr' fel gweinidog i efengylu yn Wrecsam, a gorchmynnir talu iddo £100 bob blwyddyn.

Bu farw ym Mehefin 1659 a rhoed ei weddillion i orffwys yng ngardd gladdu Rhosddu, Wrecsam, lle y dadorchuddiwyd cofgolofn iddo yn 1912.

Awdur

Y Parchedig Ddr Evan Lewis Evans, (1898 - 1978)

Ffynonellau

E. Lewis Evans, *Morgan Llwyd ymchwil i rai o'r prif ddylanwadau a fu arno* (Lerpwl 1930), a'r cyfeiriadau yno

Darllen Pellach

Erthygl Wicipedia: [Morgan Llwyd](#)

Gweithiau

Morgan Llwyd, NLW MS 11431B: Ymddiddan rhwng henwr a phlentyn

Morgan Llwyd, *Dirgelwch i rai iw ddeall ac i eraill iw watwar*(Llundain 1653)

Jakob Bohme, Morgan Llwyd, (Mwythig 1737)

Morgan Llwyd, *Gwaedd yng Nghymru yn wyneb pob cydwybod*

Morgan Llwyd, *Gwyddor uchod, sef llyfr yn dangos fel y mae y planedau yn rheoli ar gorph dyn. Fel y gellir gybod [sic] wrth ddull eu wynebau a'u llais dan bwy blaned y ganwyd hwynt, ac hefyd beth y ddigwydd iddynt yn ol cwrs natur, oni bydd inni alw a'r Dduw am rÂçs yw gorchfygu hwynt mewn pryd* (Caerfyrddin c.1727)

Morgan Llwyd, *Gair o'r Gair, neu, SĀ'n am sĀun y lleferydd anfarwol, yr hwn trwy'r byd a glywir ym mhob iaith tan y nefoedd, ac ym mhob tafod-iaith hyd eithafoedd y ddaia*(Caer-ferddin 1745)

Morgan Llwyd, John Peter, *Can anghyhoeddedig o waith Morgan Llwyd o Wynedd, yn nghyda byr nodiadau ar ei fywyd a'i weithia*(Bala 1875)

Dolenni Ychwanegol

Archifau LIGC: NLW MS 11431B: Ymddiddan rhwng henwr a phlentyn

VIAF: 76343400

Wikidata: Q3400408

Dyddiad cyhoeddi: 1953

Hawlfraint Erthygl: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/>

Evans, E. L., (1953). LLWYD, MORGAN (1619 - 1659), llenor, bardd, cyfrinydd, a diwygiwr. *Y Bywgraffiadur Cymreig*. Adferwyd 14 Awst 2024, o <https://bywgraffiadur.cymru/article/c-LLWY-MOR-1619>

Prifwrd

Preifatrwydd a Chwcis
Hawffraint
Y Prosiect
Cymorth
Cysylltu

LLGC
NLW

LLYFRGEL
THE NATION

Yn ddiwedd
Llywodraeth Cymru
Supported by
Welsh Government